

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Te hozzád közel . . .

„Te hozzád közel Istenem“ ezt az angol templomi éneket játszotta a Titanic zenekara az utolsó pillanatban.

Rettenetes lehetett ez a pillanat.

Mindenkit váratlanul ért a veszedelem. Senki sem akart hinni abban, hogy a modern technika remeke, a hatalmas úszó város elsüllyedhessen. S amikor csakugyan elérkezett a vég, már akkor alig lehetett menekülni. Ekkor bocsátották le a mentőcsónakokat s ekkor zendült fel a chorál: „Te hozzád közel Istenem“.

A kétezeren felüli utasok közül $\frac{1}{3}$ rész ott a keskeny lélekvesztőkben hallotta, a másik rész, mely a mentő-övekkel felszerelve a tengerbe vetette magát, az örvénylő habok között. A nagyobb rész (akik nem félték a haláltól és akik nem hitték, hogy ahhoz olyan közel jutottak, akik feladtak már minden reményt s akik még mindig reménykedtek) ott a süllyedő hajón folytatták a dallamot s az Istennél, az örökké valóságban végezték be azt.

Itt a földön, ott a tengeren azonban irtóztató akkordokkal szakadtak félbe hangjai és ezer halódónak rémkiáltásába, végső hörgésébe fült bele az ének: „Te hozzád közel Istenem!“ És felhördült s haldokolt az óriási jármű is. Mint a haldoklónak szemei, kialudtak villamfényvel sugárzó ablakai, megrendültek, recsegttek, ropogtak eresztékei; üregeiből, pompás termeiből hörgések, sóhajtások szakadtak fel, a betóduló víz süvítve szorította ki a levegőt s mint a vízbefúló, a habok alá merült hajótest is még egyszer felemelkedett a víz színére.

Azután elsímultak felette a habok és csendes lett minden. A tenger is, melyen tömötten úsztak a vízbefulltak hullái. (A lecsapódó evezők folyton emberi testbe ütköztek.) A csónakban

menekültek is, akiknek torkán fagyott a szó. (Sohasem fogják ezt a jelenetet elfelejteni.)

Oly rettenetes volt ez a halálhoz, az örökkévalóságához, az Istenhez közel.

És én még is úgy érzem, hogy vallás-, nyelv- és fajkülönbség nélkül mindnyájunkat az Istenhez közelebb hozott ez a nagy pusztulás.

A természetes részvét folytán, mely szívünkben támad és annak tudatára ébreszt, hogy mindnyájan testvérek, egy atyának gyermekei vagyunk. Az emberi tehetetlenség és végesség folytán, melynek most jövőnk világos tudatára s mely bennünket az istenség keresésére készítet.

Sajátságos, hogy a közös testvériségnek és összetartozandóság érzetét mindig ilyen katasztrófának kell kiváltani. Csodálatos, hogy az emberi gyarlóság rendítő bizonyosságai a további fejlődésnek magvai lehessenek. És még is így van ez, egy magasabb üdvterv berendezése szerint. A szegedi árvíz, az ökörítói tűz, a messzinai földrengés; halál, gyász, pusztulás kellenek ahhoz, hogy közelebb kerüljünk egymáshoz, kik harag, gyűlölet és gyarlóság erénye vagyunk és az istenséghez, aki maga az örök szeretet és a végtelen tökéletesség.

De éppen ezekben a pillanatokban érezzük, milyen tehetetlenek vagyunk s milyen messze tartunk még ettől az isteni szeretettől és tökéletességtől.

Most is az tűnt ki az eddig nyilvánosságra került adatokból, hogy a veszedelmet az emberi elbizakodás, az önző kapzsiság és a hibás számítások idézték elő.

A hajón nem voltak elég mentő-szerek, a megengedettnél nagyobb sebességgel haladt, légmentesen záródó rekeszei nem tudták fentartani a víz színén, az úszó jéghegyeket vezetői nem vették figyelembe.

Nem annak büntetése ez a rettenetes katasztrófa, hogy a haladás útjára tértünk, hogy

a lehetetlenséggel is próbálkozunk, hanem annak természetes következménye, hogy a fejlődésnek még mindig nagyon alacsony fokán állunk, messze tőled mindenható Istenem.

Nem a haladás és emberi ész ellen kell hát ezt a gyászt fordítani (a haladást a Megváltó tűzte ki célul, az ész pedig a jó Istennek legdrágább adománya); hanem még nagyobb erkölcsi és szellemi tökéletesedésre, az emberi tehetség még nagyobb megfeszítésére kell törekedni. Arra, hogy ne csak a halálban, hanem az életben is közelebb juthassunk Istenhez.

Aminthogy közelebb jutottak azok, akik ott a sülyedő hajón énekelték: „Te hozzád közel Istenem”. Egy harmadrészük szerencsésen megmenekülhetett, 2000-en felüli lélekből hétszáz egynehány. Roppant kevés, de tekintetbe kell venni, hogy a szerencsétlenség a nyílt tengeren éjszakának idején történt. A menekülést egyedül Marconi csodálatos találmánya, a dróttalan táviró, a magas árbocok tetejéről sziporkázó, az ember hatalmába kényszerített természeti erő tette lehetővé s a közös testvériség, a szeretet hatalma, mely 160 mértföldnyi távolságból sietett a jéghegyek közt fuldoklóknak segítségére.

Minden lesújtó hatása mellett vannak ennek a borzalmas esetnek felemelő részletei is. Nemcsak a csodálatos mentés, hanem azok a lelki nagyságra mutató jelenetek is, mik a sülyedő hajón lefolytak. A hitvesi, a baráti szeretetnek, a kötelesség-teljesítésnek lélekemelő példái. Egykét életéért remegő és esztét vesztett embernek rendbontási kísérlete, az egymást átölelő, az ének hangjai mellett halálba sülyedő százak csodás viselkedése mellett számba se jöhetnek.

Ne mennydörögjünk hát az emberi haladás ellen s ne állítsuk szembe ezt az elsülyedt úszó várost azzal a hajóval, melyben ott szunnyadt az Úr. A Titanicon is ott volt a Krisztus. A katonai fegyelmet se dicsérjük, mint azt ez alkalomból némelyek teszik (Egyházi Közlöny), akik ennek a fegyelemnek tulajdonítják, hogy a nők és a gyermekek menekülhettek s hogy az erősebbek, a hatalmasabbak, a gazdagabbak itt nem érvényesülhettek és a milliomosoknak is meg kellett halniok. A katonák és a fegyelem nem a szegényekért és nem a gyengékért vannak s a nagy borzalomban nem is a milliomosok halála a megnyugtató akkord. Sokkal inkább az a közös testvériségnek érzése, mely a most minden művelt embert egyformán gyászba von; tökéletlenségünk, fogyatkozásunk tudata, mely tovább haladásra ösztönöz s a lelki nagy-

ságnak nyilvánulásai, amiknek bizonyosságait vettük. Ezeket hallom én e rémes gyászból és ebből az énekből kicsengeni: „Te hozzád közel Istenem”.

Vándor.

Hungária Bank.

Ismeretes a napilapokból ennek a banknak keletkezési története. Nehány római kath. mágnás és püspök Hungária Bank címen tekintélyes francia tőke támogatásával egy nagyobb szabású pénzügyintézetet alapítanak, melynek bevallott célja a hazai r. kath. érdekek istápolása és előmozdítása. Katolikus bank, katolikus pénz — No még ilyet! S megmozdul a nyereség-vesztésre oly érzékeny érdekelt pénzügyvilág s az érdekeit támogató jól fizetelt sajtó heteken keresztül oly lármát csap miatta, hogy reng tőle az ország Kárpátoktól le az Adriáig; megszólaltatja az ország pénzügyminiszterét, ki egy dörögdelmes nyilatkozatban óvást emel ellene s ha módjában állana, csirájában megfojtaná. Rakovszky aggressiv néppárti képviselő, valószínűleg valamelyes dúsan jövedelmező káptalani pénzeket kezelő atyafiai, barátai érdekében meginterpellálja gróf Zichy János kultuszminisztert, kinek más meggyőződése ellenére titkára, a bank titkára lett s ki — nehogy az ultra-montanizmus vádjába kerüljön, mint munkapárti miniszter — szintén elítélőleg nyilatkozik a kérdéses bankról, habár nyilatkozatában a bankalapítók számára szabad tért is hagy, melyen a bankalapítók szabadon mozoghatnak. S mindez úgy látszik, a Hungária Banknak nagyon is kapóra jön, mert most már — mint ezt az Ev. Lap 4. számában írja — a szerezsen fehérre van mosva és a róm. kath. bank mégis meg lesz. Tehát mégis meg lesz s a világi sajtó midőn elpuffogtatta ez ügyben a maga rakétáit, kezdi most az egyházi sajtó s az Evangélikus Órálló és január hó 27-iki számában vezércikkben — tiltakozva az ellen — foglalkozik ez ügygyel. A mi egyházi sajtónknak tiltakozásától azonban a Hungária Banknak egy hajaszála sem görbül meg, az alapítók tudomást sem vesznek róla, mennek, haladnak tovább a magok útján. A Hungária Bank meg alakul a részvénytőke, mint olvasom is be van fizetve s a katolikus érdekeket nemcsak tiltakozásokkal, hanem tette buzditással is szolgáló egyházi sajtó végzi is híven a Bank érdekében a maga misszióját. Az Egyházi Közlöny f. évi 2. számában egyenesen arra hívja fel a róm. katolikusokat: „mondják fel betéjeiket a zsidó pénzügyintézeteknél és bízzák megtakarított lőkéiket erre a bankra. Mert van katolikus pénz ebben az országban és ha ez talpra áll és összefog, más világ köszöntene reánk”. Hasonlóképen az Alkotmány és a többi. S ezzel szemben mi tiltakozunk, lamentálunk s mint akik jól végezték dolgukat, a tiltakozás, lamentálás után a változhatatlanba belenyugszunk, legfeljebb tovább lamentálunk s az alatt mint oldott kéve tovább pusztulunk és veszünk. Hát ebből csakugyan elég lehetne már egyszer. Az eke szarvára kellene már egyszer kezünket tennünk, mélyebbre lebocsátani a hálót s nemcsak a felszínen úszkálni, a könnyű protestációknál maradni, hanem a magunk lábára állani, a magunk erejére támaszkodni és a segílyt nem mindig mástól, kívülről várni.

Hiába, a történet tanulságait nem tudjuk a magunk okulására levonni. A múltban elődeink Erdély s hős fejedelmeinek segítségére appelláltak, mi most részben a Gusztáv Adolf egylettől s nagyrészből az 1848. évi 20. t.-c. végrehajtásától várjuk, sürgetjük minden bajaink orvoslását s csak a magunk erőit nem mérlegeljük, önmagunkban van vajmi kevés bizalmunk. Pedig segíts magadon, az Isten is megsegít! Messzire vinne e gondolatnak további kifejtése; foglalkozom vele s alkalmilag rámutatok arra az óriási tőkére, melyet egyházunk az iskola, a tanügy terén az állam és más felekezetek érdekében önmaga gyengítésével s közelebbi céljai elhanyagolásával évente feláldoz; ezúttal maradjunk meg címünknel, csak a Hungária Bankkal kapcsolatban óhajtom szerény nézeteimet elmondani.

A Hungária Bankkal, mint minden más bankkal szemben feltehető a kérdés: joga van-e néhány róm. kath. mágnásnak és püspöknek bankot alapítani, igen, vagy nem? A felelet erre azt hiszem oly egyszerű, miszerint igen, akár gróf Zichynek, akár báró Herczognak, akár Deutschnak, akár Guttmannak, akár nekem is, ha van hozzá pénze, sőt nemzetgazdasági szempontból csak örülni lehet azon, ha pénzes főuraink itt értékesítik a magok tőkéit s nem pazarolják el a párisi kokottokkal, az ostendei, rivéria-i és monakói s nem tudom én milyen rouletteken. De felekezeti, katolikus bank, köz-, állami vagyomból és vagyonnal, az Istenért, felfordul azonnal az ország s megtéríti az összes protestánst s ráadásul még a zsidót is! Ha állami-, közvagyon, akkor ahhoz semmi felekezeti banknak nincs köze, de ám akkor nem elég itt és ezzel szemben a magyar pénzügyminiszternek és kultuszminiszternek sajtóban és a Házban nyilatkozni, hanem ha oly erős Lukács elnök-miniszter, mint amilyen erélyesnek mutatta magát sajtónyilatkozatában, ám akkor e helyett nyujtsa be haladéktalanul az állami eredetű egyházi vagyonoknak *szekularizációjára* vonatkozó törvényjavaslatot, vigye azt keresztül a hatalmas, munkára alakult, de téltlenségben heverő munkapárttal; lelkesen követjük ez irányú törekvésében. Ami az államé, legyen az államé, fordítsa a közálladalmi, kulturális, tanügyi, vallás-erkölcsi szükségletek fedezésére s ne tűrje azt, hogy közálladalmi vagyomból bármely egyház vagy felekezet prozelitáskodjon. Ezt megtenni a kormánynak kötelessége s az elhangzott nyilatkozatok után remélhetőleg meg is fogja tenni. Ámde ezzel a bank alapítása még sincs nem lesz megakadályozva. A Hungária Banknak jelene s remélhetőleg a hatalmas róm. katolicizmus pártfogása mellett, jövője is biztosítva lesz. Mert hiszen tagadhatatlan, van róm. katolikus pénz, amint van zsidó, román, szerb, tót pénz, csak protestáns, sajnos, nincs, vagy nagyon kevés van, illetőleg felekezeti szempontból öntudatosan és célszerűen felhasználva nincs. Avagy a majdnem minden vármegyei s egyéb központban lévő káptalani, kolostori, rendi s egyéb című pénz: ugyan kérdem, mily

érdekeket szolgál első sorban? Talán protestáns vagy zsidó érdeket. Naivság! Ki tudná kihámozni azt az ezer millió láthatatlan szálat, mellyel a róm. kath. pénzzel egyházunk népe ez országban minden vonalon be van hálózva? Érdekes volna kikutatni és sok embernek saját egyházával szemben tanúsító lanyhaságára e címen rámutatni. Katolikus pénz! Hát nincs? nem érezzük hatását? Csak a vak és aki látni nem akar, nem láthatja. Amint van zsidó, szász, román, tót, szerb és egyéb náció pénz, csak sajnos, a protestáns pénznek nem látjuk, nem érezzük ily módon hatását. Valóban naiv és szánalomra méltó lehet, aki a hazai számtalan, zsidó kézben levő bankról, a román Albináról, Tribunáról, a szerb, horvát zsaveunákról, Pokladnicákról, a szász nagy-szebeni Takarékpénztárról, a felvidéki tót Tatra bankról, azt hiszi, hogy azok mind egytől-egyik szintiszta magyar nemzeti közgazdasági érdeket szolgálnak s no még magyar protestáns érdekeket hivatás-szerűen előmozdítanak. S nem százazrekre, de milliókra rug azon tőkéknek összege, melyet a protestáns egyházak, intézmények, egyes emberek mint betétet vagy kölcsönt, az ilyen speciális faji, nemzetiségi, kulturális és felekezeti érdekeket, ha nem is közvetve, de közvetlenül szolgáló bankoknak, takarékpénztáraknak rendelkezésekre bocsátanak vagy azoktól igénybe vesznek. Tessék végig nézni a hazai pénzintézetek vezetőin és azok tisztviselőin, egynehánytól eltekintve, s meggyőződhetni könnyen, kiknek a kezében vannak s mily speciális érdekeket, ha közvetve is, szolgálnak. S e helyett a mi, jogosan mondhatom protestáns pénzünk, mert hála Istennek, van ilyen, ezeknek a pénzintézeteknek kezelésében áll s nem végzi, nem tölti be ez a pénz azt a hivatását, melyet már azon intés alapján is betöltenie kellene: jól tegyetek mindenkivel, de kiváltképen a ti hitetek cselédeivel. Bocsánat, nem értek én itt alapítványi, egyházi törzsvagyonnal való börzei spekulációt vagy észnélküli szerencse vabank játékot, hanem azon szolid, tisztességes kereskedelmi üzleti hasznót, mely a maga vagyonából az eredményt, a hasznót a maga, saját házanépe, hite cselédei számára akarja fordítani. Mégis csak furcsa s élehetlenségre mutat, hogy a mi tőkénket ezeknek a tagadhatatlan speciális érdekeket is szolgáló pénzintézeteinknek adjuk kezelésbe, a tejfelt azok szedik le róla, mi megelégszünk a kegyesen nyújtott szolid kamathaszonnal s népünk, ha hitelre van szüksége, amint különösen újabb időben vállalkozó, szorgalmas, takarékos természeténél fogva mind sűrűbben van szüksége hitelre, idegen, éppen velünk szemben ellentétes érdekeket szolgáló pénzeket kénytelen igénybe venni. Saját kis körünkben számtalan példával tudnám igazolni, mily összegben van érdekelve népünk csak az itteni káptalani pénzzel. De szolgáljon ennek illusztrálására a következő is: 36 politikai községre kiterjedő gyülekezetemben, annak népe között sok mindenféle dolog fordul elő: pár évvel ezelőtt egy urasági birtok volt eladó, a birtok ára egymilliókettőszázezer korona volt, de

Ita és Borsalino kalapok a legszebb választékban Frank Testvéreknél
Debreczenben, Piac-utca 50-ik sz.

egymilliókétszáz ezer koronát a paraszt emberek előteremtési — a mi hazai gazdasági viszonyaink, között — nem könnyű dolog, drága közvetítőkre, alkuszokra van szükség. A dolog nem ment sin-án végre megvette a birtokot a jelzett áron egy budapesti bank, amely a birtoknak legjobb részét eladta egy saját *kebelbeli*nek, a kevésbé jó tömegét parcellázva megvették a parasztok s az egymilliókettőszáz ezer koronáért megvett birtokot eladta a bank felül kettő millióért s keresett rajta több mint 800 ezer koronát. Egy más községben 60 ezer koronáért volt megvehető egy birtok, megvette egy bank s kivett rajta a parasztoktól 140 ezer koronát. A bank se nem szánt, se nem vet, — ez a paraszt dolga, — s mégis ott is arat, ahol nem vetett. Álljunk meg ezen, itt bizonyára nem egyedül álló példánál, mily égbekiáltó vádolás és tanulság rejlik azokban! Ime, a mi — mondhatni, jó lélekkel — törekvő, egyházat szerető és azért áldozni is tudó népünk, mely a messze tengeren túlra is, kiteve magát és családját a legnagyobb veszélyeknek, csak azért kél, hogy pénzt szerezzen s azon itthon, a maga falujában, temploma határában földet vegyen, ebbeli nemes s helyes nemzetgazdasági, de egyúttal egyházat is fentartani akaró törekvésében, egyháza, saját hitfelei, illetőleg azok gyümölcsötető tőkéje által sem közvetlen, sem közvetett módon semmi támogatásban nem részesül. A mi népünk sokszor rá nézve hitfelekezeti szempontból is veszélyes tőkét kénytelen igénybe venni, azt arcának verejtékével a kölcsönadó részére gyümölcsötetni, saját tőkéink pedig idegen kezekben mások számára gyümölcsöznek. Nem céltalan erőpazarlás s helytelen egyházi közgazdasági politika-e ez? Mosolyogva hallom, olvasom azokat a naiv szólásokat, intéseket, buzdításokat a lelkészek fokozottabb cura pastorális tevékenysége tekintetében, anyagi eszközök és módok megadása nélkül. Jó uraim, üres kézzel verebet sem lehet fogni, nem különösen a mai inkább reális, mint ideális korban s bocsánat, de Jézusnak is az a mondása: „nemcsak kenyérrel él az ember, hanem az Isten minden igéjével, mely az ő szájából származik“ — nem azt jelenti, mintha az ember csak az igével élne s a kenyeret teljesen megvethetné, hanem ellenkezőleg az ige, a szellem, mint vezető hatalom az anyaggal, mint eszközzel képezi a valódi krisztusi keresztyén ideál-reál életet. Ezt mi hazai protestánsok, habár valljuk, de gyakorlatilag kevésbé követjük s a római katolicizmusnak nagy szociális érzékére, a közgazdasági viszonyok helyes felismerésére mutat, hogy a kezén levő óriási vagyonnal céljait így is szolgálja és támogatni akarja. Azért én a magam részéről, *objectiv* szempontból, a Hungária Bank alapítását, fentartva az állami eredeti javak kezelésére vonatkozólag feljebb mondott szavaimat, elítélni, kárhóztatni nem, csak helyeselni tudom. Hogy más teszi azt, ami az ő érdekeiben hasznos, de nekünk káros s mi annak dacára alszunk s szegyet szeggel nem védekezünk, az nem jogosít fel arra, hogy ellenfelünkkel szemben igazságtalanok legyünk.

Tehát felekezeti bankot létesítsünk? felekezeti alapon rendezzük be közgazdaságunkat? Ha tehetjük, miért ne! Hát a szövetkezetek, trösztök, kartellek nem bizonyos felekezeti zsebkérdés érdekei? A kiuzsorázó trösztök, kartellek üzelméi közé kellene

ütni az államhatalomnak. Ám a felekezetek egymás közötti torzsalkodása, a krisztusi szeretetnek meg nem értése miatt (hogy ha nem is vagyunk egyek a formában, de egynek kellene lennünk a lényegben), nemcsak másutt, de hazánkban is rég elvesztették a talajt, a hatalmat arra nézve, hogy az élet mindennapi közgazdasági, ipari és kereskedelmi viszonyait nagyjában irányítani és befolyásolni tudják. Ma a pénzkirályok, a trösztök, kartellek, az erős, gazdag nemzetek dolga ez, mely körül a többi alárendelt, erővel nem bíró kicsinyek járják a dervis-táncot s hol a szenvedéstől átkozva, hol az örömtől ujjongva kiabálnak: panem et circenses! Ám ha így is van, amint tényleg van, ha felekezeti alapon nem is irányíthatjuk s domináló szerepet nem vihetünk a nemzet közgazdasági viszonyaiban, mindez azért nem zárja ki azt, hogy a saját, kezeink között lévő vagyonnal, annak okos és szolid felhasználásával a magunk és hitünk cselédei érdekében ne tegyünk meg azt, amit megtehetünk. Igenis vallom, hogy a felekezeti, egyházi pénznek, tőkének van felekezeti, egyházi benső missiója. Ez a pénz is, nem másnak, hanem első sorban magunknak, saját egyházi s mert *protestáns*, eminensen magyar *hazai érdekeinknek* is álljon szolgálatában. Helytelenül hivatkozunk arra, hogy az Úr korbáccsal üzte ki a templomból a pénzváltókat és galambárúsokat. Nagyon helyesen tette, mert a templom az imádságnak háza, de kérdelem: vajjon a keresztyén vallás hivatása csak a templom belső falának a kerítéséig és azontúl már nincs semmi dolga? Hát a világ, a mindennapi élet krisztianizálása, megszentelése, megdicsőülése nem az ő hivatása?

Igenis hitből élünk, az Istent lélekben és igazságban imádjuk, de ennek a hitnek nemcsak a templom belső falai között, hanem az élet minden viszonylataiban kell nyilvánulnia, az életben, cselekedetekben realizálódni. Mert a keresztyén vallás nem dogma, bizonyos vallási szertartások dolga, nem, különösen az evangélikus vallás nem az, hanem élet, még pedig az Istenben és Istennel lefolyó valóságos krisztusi élet, mely szellemi és anyagi javakkal egyaránt hű sáfárkodást követel: mint az Úr, ki megdicsérte a nyert talentumokkal hűségesen s haszonnal sáfárkodó szolgákat, de elítélte, kárhóztatta s megbüntette az adott egy talentum elvételével a rest, haszontalan szolgát, ki a neki adott egy talentummal nem sáfárkodott, urának semmi hasznot nem hozott, hanem azt a földbe ásta el.

Hogyan, miképen, mimódon volnának az itt érintett eszmék az egyház gyakorlati életében megvalósíthatók és alkalmazhatók, annak útmutatására nem érzem magamat hivatottnak. Tettem ez irányban négy évvel ezelőtt egy indítványt a tiszai ev. egyházkerület közgyűlése elé, természetesen minden eredmény, még a figyelem és az érdekltség felköltése nélkül is, azt hiszem, a komoly és gondolkozásra méltó ügy iránt. Egyedül a Debreceni Protestáns Lap méltatta figyelemre indítványomat, midőn azt és az e tárgyban az Ev. Órallóban írt cikkemet szószerint leköszölte s azóta foglalkozott e lap ismételve is egy, Debrecenben szervezendő református pénzügyintézet létesítésével.

Azt hiszem, a terv megvalósítása a hazai postatakarékpénztár mintájára volna eszközölhető, központi egységes szervezettel és vezetéssel, a legszéle-

sebb decentralizációval, úgy hogy minden egyház, egyházi intézmény, de sőt minden egyháztagszemes hazában volna, lehetne kezelő, betevő, hitelező és kölcsönvevő, mindenki a saját tőkéje és hitele erejéig. Valóban megvalósulhatna az Úr magasztos, eszményi intése: mindenekkel jót cselekedjétek, kiváltképpen a ti hitetek eselédjeivel. Mennyi közvetlen érdekeltég, mily szoros benső kapcsolat létesülhetne a most egymást alig ismerő, egymással nem törődő tagok között. Pupiláris, jelzalogi stb. biztos, szolid kezelés mellett, amit egyházi alkotmányunk előír, amit szervezettel nélkül, széttagolva, határozott, céltudatos irányzat nélkül egyházaink és testületeink most is tesznek, mennyi haszon, anyagi és erkölcsi előny származhatna ebből. Magunk lábain állva, magunk ereiből boldogulva, s nem mástól várva az irgalom- és kegyelemfalatot, van-e és lehet-e ennél kívánatosabb feladat? Alig hiszem. Pedig, ha nem cselekszünk, míg időnk vagyunk, keserű csalódás fog érni, ha az állam és egyház egyre távolodó útjai egymástól végképen elválnak.

Tudom, eléggé ismerem egyházi, országos hitfelekezeti közviszonyainkat, a messze távolból mint igénytelen, egyszerű szemlélő, tudom, hogy amikről én itt beszélek, az intézőknél naiv mosolynál egyebet nem eredményeznek, virágot, gyümölcsöt nem érlelnek. Az egyéni, politikai, felekezeti stb. érdekek, viszonyok, befolyások, féltékenység, aggodalom, szűk látókörök nem engedik sokakat nagy, elhatározó lépések megtételére.

Felvetődik a felekezeti propagálásának kárhajtása, mintha itt nem minden bizonyos agrárius vagy merkantil, vagy szabadkőműves, szocializmus, vagy cionista, vagy ultramontanizmus felekezeti érdekek szerint nem csoportosulna, csak a hazai protestantizmus legyen az a tétlenül álló massa, mely annyi malomkő között végre összemorzsolódik. Felvetődik, mint tényleg felvetődött: ki fogja a lutheránus pénztintézet váltóit escomptálni? Mintha a többiét is nem szívesen nem escomptálná az osztrák-Magyar-Bank vagy a Wiener Bankverein, mely két banknak zsebében van a többi bank legnagyobb részének váltója, csak jó váltó legyen, talál az escompra, mert e tekintetben tényleg nem ismer a pénz sem nemzetiséget, sem felekezetet.

Mindezeket tudva cikkem írásakor, mégis elmondtam ezeket jó lélekkel egyházmért, annak felvirágoztatásáért, emésztő szívvel a róm. katolikus Hungária Bank alapításával kapcsolatban, abban a reményben, hogy egyházunk vezető köreiben találkozik alkalmas férfiú, ki az én küszált írásomból kihámozza a helyes, életrevaló s megvalósításra érdemes gondolatot s azt a legközelebb tartandó zsinatunk alkalmával felhasználja arra, hogy egyetemes egyházunk több szervezeten intézménye, alkotmányunk sok élettelen csontja, húst, vért, egészséges idegzetet, életképes, igazi keresztyén, szociális élettartalmat nyerjen, hogy az virulhasson, fejlődhessen s még a pokol kapui sem diadalmaskodhassanak azon.

„Egymás terhét viseljétek s úgy töltsétek be a Krisztus törvényét, mely a szeretet. Az Isten maga is szeretet s aki a szeretetben marad, az Istenben marad és az Isten abban!”

Kassa,

Homola István,
ev. lelkész.

Iskolai vallásoktatásunk.

V.

Még mindig a vallásoktatásról kell beszélnünk, nemcsak azért, mert ez a tárgy az, melynek — iskoláink belső élete teljes berendezésében — egész területét uraljuk; és úgy az anyag meghatározása, mint a tanítási eljárásnak szabályozása feltétlenül önálló rendelkezésünk joghatárai közé tartozik: — hanem főleg azért, mert iskoláinkat csak úgy érdemes fenntartani, ha azok valóban református iskolák maradnak és tiszta református szellem s vallásosság hatja át egész életüket.

Erre nézve megvan-e iskoláinkban az életfeltétel? — Kétségtelenül még meg van.

Életnyilvánulásukban nem mutat-e ez a szellem hanyatlást és a benső vallásosság nem hagy-e fent kívánni valót?

Hát bizony e kérdésekre már teljes megnyugvással — nem felelhetünk.

Sok nehézség torlódik elénk, melyek munkára, küzdelemre, áldozatokra hívnak bennünket.

A külső, társadalmi mozgalmak, magának a tanítóságnak elégedetlensége és a testület egy részének úgynevezett „szélső demokratikus” irányütörekvésekhez való csatlakozása komoly megfontolást igényelnek és egyúttal nagy aggodalmakat és kétségeket támasztanak affelől, hogy — a kivételektől eltekintve — a régi munkaerővel belemehetünk-e az új berendezésben reánk váró küzdelembe a cél megközelítésének teljes reménységével?

És amikor ezt a kérdést feltesszük, elénk tolu ama másik is: ha vajjon nem érkezett-e el annak ideje, amikor a vallásoktatást az arra hivatott és különösen készült erőkre kell bízunk minden fokon?

A közelebbi évtizedek mozdulatlanságát elfogadó belenyugvás és ennek nyomán támadt közöny eddig is megbosszulta magát s talán nem várjuk be, hogy lassanként elfusson lábunk alól a talaj és a kész veszedelem felforgassa egyházi épületünk alapjait.

Mert ugyan hová is jutottunk?

Iskoláinkat nem vagyunk képesek a törvényes kívánalmak mértékéig anyagilag rendbe hozni; a tanítók fizetését nem tudjuk vagy némely helyen nem akarjuk az állami tanítók fizetésével egy színvonalra emelni, pedig ez a tanítók jogos követelése és reánk nézve a komoly ígéretek beváltásának kötelezettsége.

Ebből fakad aztán a tanító elkedvetlenedése, elégedetlensége, ami végül a jegyház érdekeivel szemben sok helyen közönyösségben nyilatkozik meg.

Igy fokozatosan, — az anyagi rendezetlenség és az elégedetlenség viharfelhőket gyűjtenek, melyek az intézmények porlasztásához vezetnek és az építés, az erősítés reménységét meglohasztják.

Keressük a vallásoktatás ellátásához a régen kipróbált erőket, de több helyen csak zúgolódó napidijasokra akarunk kik lerójják óránként a kiszabott és órákhoz kötött munkát, a magasabb, eszményi szempontok tekintetbe vétele nélkül.

Az az általános áramlat, mely az egyén anyagi boldogulását tartja törekvése első és egyedül való

céljának, meglopta az új tanító nemzedék lelkét is, — hiszen nem zárkozhatik el hatása elől — és olyan jelenségeket tár fel szemünk előtt, melyek lehangolnak és bizalmunkat nagy mértékben megrendítik.

A törvény és pragmatika rendelkezései között él és munkálkodik az újabb tanító erő, ennek határain belül kifogástalan óraműi pontossággal végzi kötelességét; de a lelkesedést — a legtöbb esetben — mint haszontalan lim-lomot kiveti a maga életszükségletének feltételei közül és — különösen a munkaszaporulatot mutató vallástanításnál — nem igen hajlandó — magasabb cél szempontjából — önmagát, vagy egyéni érvényesülésének egy nagyobb százalékát áldozatul adni.

Megmosolyogja a közügy szolgálatának, a nagyok által leszögeztelt s erkölcsi értékű jelszavait, mint: „Nincs valódi nagyság, csak az önfeláldozásban“, vagy: „ki a közönségnek akar használni, legelső kötelessége önmagáról egészen megfeledkezni“, (Széchenyi), mert — úgymond — az ember a maga anyagi életexistenciájának biztosításától nem ér rá a közért áldozatot hozni, — jó, ha annyit tesz érte, amennyire társadalmi, vagy hivatalos állásában a törvény és szabály elkötelezi.

A szociáldemokrataság — és nem a valódi szocializmus — éretlensége és vakszenvedélyű osztálygyűlölete, mely a külső után induló tömegeket vezeti, jut el bensőleg erre a rideg álláspontra és irtja ki lelkekből az eszmék, az ideálok iránt való lelkesedést, hiszen ez gát és szabályozó lenne az indulatok és szenvedélyek romboló kitörésének útjában.

Ez az álláspont pedig nem elegendő arra, hogy valaki hívséges odaadással, — például a vallástanításnál — érvényesüljön s valóban építő munkát végezzen ott, hol a lélek legfinomabb érzelmeinek ápolásáról, az eszmények legnemesebb és legboldogítóbb világának megteremtéséről gondoskodunk.

Hozzájárul még ehhez az a sablonos készültség, mely a vallástudomány körében megelégszik a mostani mértékkel, hogy t. i. a tanító képes megtanítani, vagy betanultatni a kiszabott és előírt anyagot.

Ez pedig általában sem elegendő, mert hiszen minden tárgynál mélyebben kell gyökerezni a tanító tudásának, tárgybeli ismeretének, mint amennyit előad az iskolában; — mennyivel inkább áll ez a vallástannál, hol igazán mélység és magasság várakoznak egymással.

Ma szakembert kívánunk minden foglalkozásnál, a vallástanításnál pedig *hivatalos szakemberre* van szükségünk, aki nemcsak tanítja a vallást, de tanítása közben — merítvén a biblia és vallástudomány mélységeiből, fel tudja költöni, képes erősíteni a vallásos érzelmeket.

A vallástanításnál tisztán recordszerű anyag-tömeggel nem érünk el semmit, mert „a mechanizmus halála minden vallásnak és erkölcsiségnek“.

És ha áll az, — pedig ténybeli igazság — mit egy neves theologusnál olvastam, hogy: „minden vallásos hitnek ismeretbeli és kedélyi érzelmi oldala van“ és hogy: „személyes hozzájárulásunk nélkül nincs vallás s fogékony szívünk nélkül az isteni kegyelem sem segíthet rajtunk“; — akkor nem lehet főbb kötelességünk, minthogy elemi népiskoláinkban is arra hivatott szakferfiak lássák el a vallástanítást, kik nemcsak tanítani tudnak, de a „személyes hozzá-

járulást“ felköltöni és folytonosan ébren tartani képesek.

Mi következik mindezekből?

Következik mindenesetre és általában, hogy vallástanításunkra nagy gondot fordítsunk és pedig:

1. Ahol csak lehet, már ma is lelkészek, vagy arra képesített vallástanítók kezébe tétessék le a vallásoktatás.

2. Képzőintézeteinknél úgy rendezzük be a vallástanítást, hogy a tárgya- és anyagjában szélesebb körű és tudományosabb készültséget biztosítson a növendékek részére. Ezt követeli tőlünk a ma is, de különösen a jövőről való gondoskodás. Ehhez képest

3. ha egyébként beosztani nem lehetne, — a bölcsészeti, bibliaismereti és magyarázat, valamint katechetikából külön tanfolyam mellett szolgáltatassék alkalom a tanulóknak vallástudományi ismereteik gyarapítására és e tanfolyam elvégzéséről külön bizonyítványt vagy képesítvényt nyerjenek.

Éz a berendezés nemcsak a mának, hanem inkább a holnapnak szól, mert senki sem tudhatja, hogy a társadalmi- és nemzeti életnek egy szélfuvallata nem hozza-e el hirtelen az egyetemes államosítást, mely előtt mi is készségesen meghajolunk? amikor csak szerencsét kívánhatunk magunknak, ha készen talál bennünket a nagy változás.

De általában most is szükségünk van az ilyen készültségre a fentebb érintett okoknál fogva. Milyen erő nyilatkoznék meg például abban, ha állami iskolákban függetlenül a magunk kezébe vennők át a vallásoktatást! Ma, — ennek ellátása tisztán csak megengedett *kegyelem* az állami tanítók részéről, vagy némely helyen *kényszer* más felekezeti tanítók ilyenmű munkájának igénybevételével, mert — fájdalom — ilyet is láttunk és halottunk a mi „türelmes szabadelvűségünk“ dicsőségére.

A világ áramlata, a tapasztalt szomorú jelenségek, tehát a magunk jól felfogott érdeke ösztönöznek arra, hogy iskolai vallástanításunkat gyökeres új rendezésnek vessük alá.

Ne gondolkozzunk soká felette, hanem legyünk készen és cselekedjünk!

Sinka Lajos.

„A belmisszió ügye.“

(Dr. Szabó Aladár indítványa.)

A lelkészegyesület legközelebbi számában nagy jelentőségű cikk jelent meg dr. Szabó Aladár budapesti lelkésznek, a belmisszió lelkes apostolának a tollából, mely életbevágó nagy fontosságáért méltán megérdemli, hogy mi is megismertessük azzal olvasóinkat s felhívjuk reá figyelmüket, kérjük az ügy iránt szívük szeretetét.

Miután a cím mutatja, a belmisszió ügyéről van szó. Az ügy meritumáról egy szót se ejtünk, kell hogy tisztában legyen azzal minden olvasónk. Egyházi lapjaink s velök mi is állandóan igyekezzünk felszínen tartani ezt a kérdést, mert megvagyunk győződve, hogy egyházunk megújulásának kérdése ez. Ecclesia semper reformari debet. Aki ennek az útjában áll, enyhén fejezve ki, a haladás kerekét köti meg.

El kell ismernünk, hogy a belmisszió ügyét mostanság a lelkészegyesület is hatalmasan vitte előbbre. Kongresszusaink állandóan megbeszélés tárgyává tétetett; sőt ezekkel kapcsolatban újabban vallásos estélyek is rendezettek.

Am e kérdésnél eddig a legtöbb kongresszusi tag csak a benevolus auditor szerepét töltötte be; az idő is igen rövid volt, ami rendelkezésre állott. Most tehát a hálót mélyebbre vetendő, aziránt tesz indítványt dr. Szabó Aladár, hogy az Orle. kongresszussal kapcsolatban egy, 4—5 napos belmissziói kurzus tartassék, ahol a résztvevők maguk, mintegy gyakorlatilag foglalkozzanak a belmisszió egyes ágaival.

A nagynevű, lelkes indítványozó a kivitel módzataira is világot vet s szeretettel ajánlkozik az egész kurzus rendezésére is.

A nagyfontosságú felhívás egyrészt, valamint főtiszteletű püspök urnak erre vonatkozó s mintegy kiegészítő nyilatkozatát ideiktatjuk:

„Azt az eszmét terjesztem újra elő, amelyet már két évvel ezelőtt épen az ORLE közgyűlésével kapcsolatban tartott vallásos estélyen megpendítettem, de most már indítvány alakjában.

Rendezzünk az ORLE őszi közgyűlésével kapcsolatosan 4—5 napra terjedő belmissziói kurzust.

Az a 4—5 nap sem sok, de mégis több, mint egy fél óra. 4—5 napon át meg lehetne ismertetni a belmissziói nevezetesebb intézményeket s amit különösen hangsúlyozok, az előadások megtartása után be lehetne mutatni a vasárnapi bibliai iskolát, az ifjúsági együletet, az élő keresztyén szövetséget, a keresztyén iratterjesztést, a diakonissza munkát s a mértékletességi együletet, az evangélizáló órát a gyakorlatban is. Milyen sok ismeret és milyen kedves munkára ösztönző emléket vihetnének magukkal a résztvevők.

Hátha még arra gondolunk, hogy mivel külön teológiai tudományi kurzust s külön belmissziói tanfolyamot nem igen tarthatunk, beszúrnánk a kurzus programjába tudományos előadásokat is, amelyek új fényben mutatnák be az evangéliumi igazságokat. Tartanánk ezeken kívül előadásokat az evangéliom s a szociális törekvések helyes viszonyáról és bibliai órákat a hit erősítésére, mélyítésére. Esténként pedig rendeznénk vitagyűléseket, amelyeken különböző kérdéseket alkalmas előadók bevezetnének, de a résztvevők közül bárki is hozzá szólhatna a tárgyhöz, elmondhatná kifogásait, kifejezést adhatna esetleges aggodalmainak; referálhatna arról, hogy egy-egy belmissziói eszme megvalósítása közben milyen eredményt ért el vagy esetleg keservesen csalódott. *Mennyivel közelebb jönnék így egymáshoz, mint hírlapi polemiák útján.*

Az eszme megvalósítása nem ütköznék nagyobb nehézségekbe. Helyet, azt hiszem kapnánk az új teológián s az ellátás egy hétre (lakással együtt) 50 koronából kikerülhet szerényen, de tisztességesen. Nagyon jó volna, ha minden egyházmegye megbízna egy-egy reprezentatív embert s annak a költségeit megfizetné, a kiküldött pedig otthon alaposan tájékoztatná az egyházmegyei értekezleti tagokat a belmissziói kurzusról. A kiküldötteken kívül mások is részt vehetnének s kívánatos lenne, hogy akadémiai és egyetemi tanulók, továbbá buzgó tanítóink közül is néhányan részt vehetnének azon.

Mivel hitem és erős meggyőződéseim szerint a belmissziói kurzusból mérhetetlen áldások származnának, ajánlom indítványomat az elfogadásra s ajánlkozásom, — bizony sokszor megbántott önérzetem némi tiltakozása dacára — természetesen az ORLE elnökével egyetértve, ha bátoritást, biztatást kapok, a rendező bizottság megszervezésére.

Dr. Szabó Aladár.

„A Szabó Aladár barátom által felvetett eszmét helyesnek találom. Ha a programot, az ORLE vezetőségével egyetértésben állapítja meg, a kivitelhez a legmesszebbmenő támogatásomat készséggel szolgálhatom. Mint püspök fel fogom kérni egyházkerületem gyülekezeteit, hogy nyújtsanak anyagi segítséget lelkipásztorainknak a belmissziói kurzuson való részvételükhöz. Hiszen a belmissziói munka felkarolása első sorban gyülekezeti érdek. *Boldognak érezném magamat, ha sikerülne a lelkipásztorok teljes egyetértésével megállapítani az okos belmissziói munka anyagát, módját, határait.*

Dr. Ballazár Dezső, az ORLE elnöke.

Az elmondottakhoz több s jobb kommentár felesleges. Szeretjük hinni, hogy lelkésztársaink körében örvendező visszhangra fog találni a kiáltónak szava. Készülődjünk s majd legyünk is ott minél többen a kurzuson. Gazdag áldás fog áradni ama fényforrásból magyar Sionunkra, ha odagyújtjuk lelkeink szövetségét. Egy új, szebb korszak reggele s napja derüljön e hajnali fény után!

Uray Sándor.

A középszabolcsi református egyház- megye tavaszi közgyűlése.

Folyó évi április hó 16. s 17. napjain tartotta egyházmegyénk tavaszi rendes közgyűlését Görömbey Péter esperes s Gencsy Albert gondnok elnöke alatt. Az első nap a fontosabb tárgyak elkészítésével, megbeszélésével s bizottsági tárgyalásokkal telt el. Április 17-én, a tulajdonképeni közgyűlés napján reggel 9 óra előtt már igen sokan gyűltek össze a vármegyeház e célra kijelölt helyiségében, várva az elnökség megérkezését s a gyűlés megkezdését. Tekintve, hogy körülbelül 100 pontból álló tárgysorozatot s több bírósági ügyet kellett e nap folyamán letárgyalni, pontban 9 órakor felhangzott a csendre intő elnöki szó s Görömbey Péter esperes a tőle megszokott bensőséggel s alkalomszerűséggel imádkozni kezdett. A nehezen fejlődő tavasz kepe ragadja meg lelkét, mely eszébe juttatja a nehezen fejlődő eszméket, gondolatokat; a virágokat hervasztó késői hidegek az eszmék virágának kora hervadására emlékeztetik, melynek gyümölcse alig várható. A szebbnél-szebb gondolatok, felemelő érzések, melyek az imádságban kifejezésre jutottak, Istenhez emelték mindnyájunk lelkét, kitől száll alá minden jó adomány, ki egyedül képes az élet sivárságába, kietlenségébe elevevését lehelni s bennünket közjóra irányzott törekvésünkben támogatni.

A bizonyos tekintetben rideg közigazgatási ügyek letárgyalása előtt jól eső érzést támasztott lelkünkben

esperes úr lelkes megnyitó beszéde, illetve felolvasása. A szatmári békekötés 200 éves évfordulója alkalmából (a békekötés pontjait tulajdonképen 1712-ben iktatták törvénybe) annak a kérdésnek fejtegetése képezi felolvasásának tárgyát, hogy ez idő alatt egyházi életünk mennyit haladt, mennyit fejlődött. Kiindul abból az örök igazságból, hogy a történelem az élet tanítómestere. Szükséges, hogy olykor szemlét tartsunk a múlt idők eseményei felett, szükséges, hogy megvizsgáljuk egyházi, vallási, állami életünket a múltban s a jelenben, hogy így teendőinket könnyebben megállapíthassuk. Megragadja lelkünket s viszi a múlt eseményeihez. Ezeket az eseményeket a történész éles látásával válogatja ki s boncolgatja. Élénk színekkel rajzolja azt a mostoha elbánást, melyben úgy a múltban, mint a jelenben az államhatalom egyházunkat részesítette. Az egyenlőség s viszonyosság megsértésére megdöbbentő adatokat közöl. A mi egyházunk, mely úgy a magyarság fenntartása, kulturális fejlesztése, mint a hitfelekezeti béke megőrzése tekintetében a legnagyobb áldozatokat hozza, a legigazságtalanabb elbánásban részesül, úgy hogy egyházunk csak a legnagyobb erőfeszítéssel képes megállani a hitfelekezetek nagy versenyében. S a konkluzió valóban krisztusi lélekre vall, midőn azt mondja, hogy mindezt nem szabad túlságosan a lelkünkre vennünk, vagy hasonlóval viszonznunk, hiszen mi mindig hű fiaik voltunk e hazának, őseink, ha kellett, életüket, vérüket adták e hazáért; követeendő példaként lebegjenek ők előttünk. A társadalomban, a történelem ítélőszéke előtt egyesek vagy testületek értékelése mindig attól függ, hogy a közös előmozdításánál mit s mennyit végeztek.

Majd a manapság divatos szociális áramlatok ragadják meg figyelmét, különösen az az irány, mely egy fantazmagória kedvéért oda teszi a fejszét az emberiség legbecsesebb értékeire s érdekeire, melynek a haza, becsület, család, szerelem stb. szembeállítja ezzel a krisztusi álláspontot s kimutatja, hogy a mai kor igazi műveltsége krisztusi alapon áll s az emberi lélek ma sem képes tisztább, nagyobb, fenségesebb igazságokat felmutatni, mint a Krisztus evangéliuma. Ennek az evangéliumnak képviselője, terjesztője, hirdetője a mi egyházunk, méltán elvárhatnánk, hogy igazságosabb elbánásban részesüljünk. Sürgessük azért az 1848. XX. t.-c. megvalósítását, mindaddig, míg törekvésünket siker nem koronázza. Egyházmegyei közgyűlés hálás köszönetének nyilvánítása mellett a nagyértékű felolvasásnak külön füzetben történő kiadását elhatározta.

Esperesi időszaki jelentés kapcsán közgyűlés főtisztelendő püspök úrnak a nyírbátori jubiláris ünnepélyen való megjelenéseért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Hatvani Pál nyírgyulaji, Gönczi István nyírpazonyi, Segesváry József kántorjánosi lelkészek elhunytáról részvétellel értesül.

Élismeréssel s köszönettel vette tudomásul közgyűlés a közel múltban történő kegyes adakozásokat. Így Geszteréden templomjavításra Szondy János főgondnok 300, Bálint János lelkész 100 koronát adományoztak. Nyírturán Propper Sámuel izr. nagybirtokos egyházi és iskolai célokra 1000 koronát adományozott. Kislétán Sarkadi Istvánné diszes karzati-terítőt készíttetett stb.

Majd dr. Kovács Elek újonnan választott világi tanácsbíró s Meskó István jegyző tették le esküjüket s foglalták el szerencsekívánatok között hivatalukat.

Az egyházkerületi s missiói ügyek letárgyalása után a Kálvineumra vonatkozó ügyek megbeszélése következett. A Kiss Ferenc alsószabolcsi esperes által megküldött alsószabolcsi átiratot, melynek értelmében, ha a gyámintézet jogosult tagjai kihalnak, a fennmaradó tőke a Kálvineumnak adatik, tudomásul vétetett. Ehhez hasonló határozatot azonban közgyűlésünk nem hozhatott, mert a tőke hovaforrása tekintetében már régebben úgy határozott, hogy azt a hasonló célokat szolgáló egyházmegyei leányintézményre hagyja. A kálvineumi ünnepély rendezésének ügyét azonban a legmelegebben felkarolja a ennek keresztülvitelére esperes és gondnok urak elnöklete alatt a tisztikarból álló bizottságot küld ki s kimondja, hogy főtiszteletű püspök úr közreműködése minden körülmények között kikérendő.

Az Orsz. Református Lelkészegyesület megküldött alapszabályának tudomásulvétele mellett kimondja közgyűlés, hogy a lelkészegyesület, mely eddigi működésével is sokak elismerését vívta ki, a református egyházi élet valláserkölcsei és anyagi felvirágoztatása, kálvinista öntudat ébresztése, fejlesztése s terjesztése terén kifejtendő munkálkodásában, nemkülönb az alapszabályban kifejezett többi nemes és szép célok megvalósításában tőle telhetőleg támogatni fogja.

Az erdővidéki egyházmegyének a lelkészi fizetés korszerű és sürgős rendezése tárgyában kibocsátott felhívásában foglaltakhoz teljes készséggel csatlakozik. A maga részéről kívánatosnak tartja, hogy a magyar református lelkészek fizetésének rendezése, ez a valóban korkövetelte szükséglet a miniszteri biztatások s be nem váltott ígéretések útvesztőjéből elvalahára kivétessek s a mai kor igényének megfelelőleg keresztül vitessék. Kívánja ezt egyházmegyénk nemcsak az 1848. XXI. t.-c. alapján, de a jog és méltányosság alapján is. Képtelenség, s jogállamban valósággal érthetetlen helyzet az, hogy a törvényhozás több rendbeli törvényalkotással, melynek az állami anyakönyvvezetésről s a polgári házasságról szóló törvények, egy több ezer tagból álló, fontos hivatását betöltő hivatalnokai kart sok száz ezer koronáig megkárosít, szerzett jogaitól megfoszt s a kárpótlással csaknem két évtized eltelté után még ma is adós.

Midőn azonban egyházmegyénk a lelkészi fizetés-rendezés ügyében szavát felemeli, ugyanakkor a református tanítók fizetésének korszerű rendezését is égetően sürgősnek tartja s ezt felsőbb hatóságaink szíves figyelmébe s jóindulatába ajánlja.

Esperes úr figyelmeztető felhívása folytán megnyugvással értesül közgyűlés az iskola vagy tanító nevében álló ingatlanok telekkönyvi kiigazítása ügyében kibocsátott 2207—1909. s 19,407—1911. sz. igazságügyminiszteri s 56,982—1907. vallás- s közoktatásügyi miniszteri rendeletekről. Ezek szerint a fenti elnevezések az egyházközségek tulajdonjogát egyáltalán nem érintik s azok az ingatlanok az egyházközségek nevére bármikor átirathatók.

A nyírbátori iskola-üggyel kapcsolatosan alispáni hivatal megkeresetik, hogy nyujtson segédkezet

abban a tekintetben, hogy különösen a kis és szegény egyházközsegeket a különben is közérdeket szolgáló iskolájuk fejlesztésénél, építésénél vagy felszerelésénél a polgári közsegek minél nagyobb segélyben részesítsék, annyival is inkább, mert könnyen megtörténhetik, hogy ily helyeken s esetekben az egész iskolafen tartási teher rájuk szakad.

Több építkezési, segélykérési, kölcsönvételi s iskolafejlesztési ügy elintézése után a 101 pontból álló tárgysorozat $\frac{3}{41}$ órára letárgyaltatott.

Délután a bírósági ügyek tárgyalattak.

Bokross Elek,
e. m. j.

Krónika.

Mivel kezdenők ezúttal e szerény sorokat, mint ama rettenetes hajókatasztrófára való emlékezéssel, mely most mindenkinek betölti a lelkét, összeszorítja a szívét s könnyel áztatja szemét? Rettenő képek. Ezernél több ember, szemben a biztos halállal. És nincs erő, hatalom, tekintély, vagyon, ami megtarthatná őket. Akik pedig megmenekülnek, érzik, hogy az ő életüknek ára ott a tenger közepén az az egetverő halálordítás, arról a sötétségbe borult szörnyetegről, melynek körvonalai egyre közelednek a tenger horizontjához. Rettenetes dolog az élő Istennek kezébe esni! (Zsid. 10 : 31.) Mi pedig a porba omolva zokogjuk: Uram, mivel vagyunk mi jobbak amazoknál, hogy nekünk mind ez ideig kedveztél?!... Végezetre pedig ama nagy emberi alkotásra, merész vállalkozásra, szörnyűséges méretekre gondolva, valami bús resignációval csendül fülünkbe az Irás szava: „*És te kívánsz-e magadnak nagyokat? Ne kívánj!* (Jerem. 45 : 5.)

*

Mostanában ismét a halálbüntetések idejét éljük. Ennek a plánétája alatt vagyunk. Mintha csak igaza volna Madách Luciferjének, amikor azt mondja, hogy a sors

„ — — — — házasságot, halált,
Bűnt és erényt arányosan vezet,
Hitet, örülést és öngyilkolást“.

A lapok pedig tele vannak pro et contra cikkekkel, a halálbüntetés kérdéséről. Mi nem szándékozunk ebbe a vitába beleszólni. A keresztyén életfelfogás szerint a halálbüntetés helytelen, igaztalan dolog, mert „az élet fátylóját Isten gyűjtja meg s csak neki van joga azt eloltani“. Igaz, a törvény azzal argumentál, hogy a társadalom úgy védekezik a gyilkos további gonosz tetteivel szemben; no de ezt a szolgálatot a társadalomnak egy jól berendezett örök-börtön is megtenné, hol tisztos munkában talán megjavulna a gonosztévő. Azt is mondják: „Töröljék el a halálbüntetést a gyilkosok előbb, s majd eltörli az állam is!“ Ez az idézet állítólag egy elmés francia politikustól származik. Megengedjük, hogy nagyon elmés mondás, — de nem keresztyén mondás. „Avagy őrizője vagyok-e én az én atyámfiának?“ — ah e bibliai kérdésre igennel tudunk felelni, édes atyámfiái! Életjelt kellene adni magunkról. Fel kellene vetni ezt a kérdést, például hisszük, legalkalmasabban egy Orle-kongresszuson (az ilyesmi a hivatalos egy-

házban nehezebben menne) — s bibliánkra s szívünkre tett kezekkel kellene tiltakoznunk, valamelyes felirat, memorandum-félében a halálbüntetések ellen.

*

Jó multkor egy fiatal orvossal beszélgettem. Nem itt. Valahol messze. Érdeklődtem a betegei iránt. Kórházi orvos volt. A sebészeti osztályt vezette. Beszél az öngyilkosokról, nagy szakértelemmel magyarázva, hogy miért téveszti el legtöbb a helyes „lő-irányt“. És szidom őket, — úgymond, — mint a bokrot és megmagyarázom a barmoknak, hogy máskor hova löjjenek?... Ebből az egy esetből nem akarok általánosítani; sem pedig keseregni felette. Csak két dolgot akarok megállapítani: Először is jó volna az orvostanhallgatók között egy kis belmissiót kezdeni, a régebbi egyetemeken is, meg majd az új egyetemen is. Másodsor pedig az ilyen példák igazolják a leghatalmasabban, hogy miért van szükség a diakonisszákra, akik a beteg testi ápolása mellett a lelkét is ápolják és Istenre irányítják az ő gondolatait a megpróbáltatás napjaiban; tehát épen akkor, amikor a lélek ezek iránt a kérdések iránt a legfogékonyabb. Attól félek, hogy egy szép napon arra ébredünk, hogy a debreceni egyetemi klinika betegápolását valamelyik apácarendre fogják jóelőre ruházni. Jaj, csak el ne késnének azzal a debreceni diakonissza-otthonnal.

(is.)

IRODALOM.

A szavojai vikárius hitvallása.

Irta *Rousseau J. J.* Fordította, bevezetéssel ellátta és jegyzetekkel kísérte dr. *Rácz Lajos*, sárospataki tanár. Ára 2 K 50 f. Sárospatak. Dani és Fischer kiadása. 1912. 8. r. 139. l.

Röviden már jelezte e lap az itt leírt munka megjelenését. Most egy kissé hővebben kívánunk róla megemlékezni, mert megérdemli. Magáról, a rendkívül érdekes hitvallásról, egy nagy léleknek vallásos világnézetéről tanulmányt lehetne írni. Ezt már sokan meg is tették s megfogják tenni még ezután is. Rousseau eme confessiója mindenkor becses tárgya lesz a vallás és erkölcs mélységét és magasságát kutató emberi szellemnek. Ezúttal azonban nem Rousseaut akarjuk értékelni, hanem a kitűnő fordító érdemeit kiemelni.

Rácz Lajos évek óta foglalkozik Rousseauval. Hazánkban ma ő ennek a genialis philosophusnak és paedagogusnak legalaposabb ismerője. Több tartalmas dolgozata jelent meg már róla szétszórva az egyes lapokban és folyóiratokban. Hazánkban kívül a külföldön is kutat életrajzi adatai s főként Magyarországi összeköttetései után. Számos adattal gazdagította és gazdagítja folyton a magyar Rousseau-irodalmat. E részben való munkássága a legteljesebb elismerésre méltó. Egy nemzet haládjára teszi magát ezzel érdemessé.

A Rousseau iránti nemes szeretetének és fáradhatatlan buzgóságának eredménye az *Emil* IV-ik könyvében foglalt önálló résznek, *A szavojai vikárius*

hitvallásának magyarra fordítása olyan bevezetés kíséretében, amely minden irányban alaposan tájékoztat s mint ilyen méltán tarthat a legnagyobb figyelemre számot. Ez a bevezetés egy finom lollal megírt essay, amely a hitvallás keletkezését, tartalmát és sorsát eleven színekkel rajzolja. Megtudjuk belőle, hogy a szavojai vikárius neve alatt a hitvallásban Rousseau tárja fel előttünk izgatott, háborgó lelkének vallásos gondolatait. A túlzó felvilágosodás atheismusával, a francia encyclopaedisták, de főként *Helvetius* materialis felfogásával szemben nyíltan és bátran száll szembe az Isten-hit mellett s a philosophusok elbizakodott tétéleit halomra dönti. „E hitvallásba — mondja szépen a fordító — beleönti szívének minden magasba vágyó aspirációját, költői és szónoki erejének minden ékes-szólását, hogy a szent ügyet diadalra vezesse“. Ime ez és ilyen a szavojai vikárius hitvallása, melyet gyönyörűség olvasni és tanulmányozni. — És Rousseau-nak mégis üldözés lón érte jutalma. Üldözték a katolikusok és saját hitfelei, a reformátusok egyaránt, mert több nézete beleültözött a dogmákba s felfogása egészben véve deistikus színezetű.

A Rácz L. fordításában immár ötödször jelenik meg magyar nyelven a szavojai vikárius hitvallása. De e mellett is bátran mondhatjuk, hogy ez új fordítással nagyon hasznos szolgálatot tett a fordító. Műve amily híven fejezi ki az eredetét, époly világot és erővel teljes a stílusa. Tiszta magyarsága mellett valami nemes fenség ömlik el rajta. — Gondos utánjárásra vallanak a fordító jegyzetei, melyekhez *Sallwürk* művét is felhasználta. — Rousseau-nak ez év június havában lesz 200 éves születési ünnepe. Ez még növeli a Rácz L. művéhez fűzött érdeklődést. Ajánljuk könyvét olvasóink partoló figyelmébe!

Sz — í.

A legrégibb magyar irodalom történet.

Eddig az volt a magyar tudós világ megállapodása, hogy a legrégibb magyar nyelvű magyar irodalomtörténetet *Pápay Sámuel* előbb egri tanár, majd veszprémi ügyvéd írta, aki 1808-ban „A magyar irodalomtörténet“ címen bocsátotta közre munkáját. De Pápay-nak ezt az érdemét most elvitatja Révai Miklós, a nagy nyelvész, aki még 1803-ban kidolgozta magyar irodalomtörténetét, csakhogy rendkívüli elfoglaltsága és főképp mostoha körülményei miatt kénytelen volt kéziratban hagyni művét, amelyet csakhamar bekövetkezett halála (1807) töredékké is tett. A töredékeiben is nagybecsű munkát mintegy halottaiból támasztotta fel egy lelkes fiatal tudós, *Rubinyi Mózes*, egyébként városunk szülötte és neveltje, mikor e napokban közrebocsátotta „*Régi magyar könyvtár*“ című vállalatban. A kiadást nagy örömmel fogadták a magyar nyelvtudomány és irodalomtörténet művelői, mert így közelebb és közvetlenebbül hozzáférhettek Révai Miklóshoz, tudományos és irodalmi életünk e korszakos vezéréhez. Révai Miklósnak e munkája csak néhány ivre terjed és elsősorban egyetemi előadásokra készült, de a nagy férfiú teljes szellemi fényében ragyog az alig 100 lapnyi dolgozatában is. Előttünk áll, mint életelméjű nyelvtudós, akit a finn-ugor rokonságtól, a cifraságból úgynevezett balzsimos atyafiságtól semmi féle elragadtság, kicsinyes hiúság el nem tántorít és

aki világosan látja, hogy min fordul meg a nyelvek halzsíros összetartozása. De bámulva tekintünk az irodalomtörténet-íróra is, aki a legnagyobb fáradtsággal kutatja és búvárolja a mohácsi vész előtti irodalmunknak akkor még kevés számú termékeit, *Halotti beszédel, a bécsi kodekszel, a Margit-legendát* stb. Meghaljik a *tiszteletes régiség* előtt, de azért itéletében nem vesztegette meg magát. A mai olvasót azonban leginkább érdekli Révai sajátos stílusa, rendkívül egyéni előadása, amelyet már a mű címe is elárul. „*A magyar deáki történet*“ Révai a maga különös felfogásával a litteraturát *deákság*-nak magyarártja, abból indulván ki, hogy a régi magyar nyelvben a litteratus embert deák (*Gábor deák Sebestyén deák*) névvel illették. Révainak erősen kidomborodó magyar stílusa annál inkább megragadja figyelmünket, mert leghíresebb munkáit, a Debreceni Grammatikát háttérbe szorító magyar nyelvtanát is latinul írta s így azt hihetnők, hogy nehezen forgatta a magyar tudományos tollat.

Rubinyi a magyar tudományos világnak egyik kötelességét teljesítette, midőn gondos, szakértő kiadásban közre bocsátotta Révainak ezt az alig ismert becses munkáját, mert oly fényes szellemnek, aminő Révai volt, egyetlen sugarát is kár véka alá rejteni.

Debrecen, 1912 április 6.

Kardos Albert.

Pályatételek a debreceni hittanszaki önképzőtársulatban. Egyháztörténetből: Sztáray Mihály. Jutalma: 40 korona. Theológiából: Jób könyve theológiai szempontból. Jutalma: 30 kor. Exegetikából: János III. levele. Jutalma: 30 kor. Szisztematikából: A papirend. Jutalma: 40 kor. Praktika theológiából: a) közönséges egyházi beszéd János 4: 41—42. alapján. Jutalma: 15 kor. b) Imádság közönséges egyházi beszéd előtt. Jutalma: 10 kor. A pályaművek beadási határideje május.

A hajdúszoboszlói egyház református központi emeletes iskolájának 1911 december hó 5-én történt felavatási ünnepélyén elhangzott imákat és beszédeket, az építés rövid történetével és az építkezés kivonatossáival együtt kinyomatta s az ünnepélyes nap emlékére szétosztatta. Üdvös dolog az ilyen mű emlékfüzetek kiadása; egyfelől megőrzi az egyház történetére vonatkozó kimagasló eseményeket s azok adatait; másfelől igen alkalmas az egyszerű emberek körében is ébren tartani az egyháziasságot s nagy intézményeink iránt való buzgó szeretetet.

Dr. Kún Zoltán sárospataki főiskolai orvos, egy kis füzetet adott ki ily címmel: Az állatokról az emberre átragadó betegségek ismertetése. Iskolai célokra ajánlható.

Tanügy.

Vizsgálati rend

a debreceni református főiskola tanszakain az 1911—912. tanév végén. Évzáró istenizszolet 1912 június hó 10-én Délelőtt 10 órakor a nagytemplomban.

Vizsgálatok:

b h 2v

A) *Az akadémián*: A kollokviumok a theologiai akadémián június 1—28-ig; a jogakadémián és bölcsészeti akadémián június 1—15-ig tartanak.

A jogi alapvizsgálatokra június 16. déli 12 óráig kell jelentkezni. A vizsgálati napok kitűzéséről a jogakadémiai tanárkar a jogakadémiai dékáni hivatal útján külön kiírásban intézkedik. Az államvizsgálatok kitűzése június hóban is a jelentkezések szerint fog történni.

B) *A főgimnáziumban*: Május 9. A VIII. osztály vizsgálata az oratóriumban egész nap.

Május 10. A VIII. osztálybeli magántanulók vizsgálata; d. e. 8 órakor írásbeli, d. u. 3 órakor szóbeli vizsgálat.

Május 11., 13—14. Írásbeli érettségi vizsgálat.

Június 11. D. e. 10 órakor francianyelvi vizsgálat a VIII. osztály termében, 11 órakor gyorsírási vizsgálat az V. osztály termében; d. u. 4 órakor tornavizsgálat a kollégium udvarán.

Június 12. A VII. osztály vizsgálata egész nap az oratóriumban; az I. A) osztályé d. e., az I. B) osztályé d. u. fizikai tanteremben.

Június 13. A VI. osztály vizsgálata egész nap az oratóriumban; a II. A) osztályé d. e. a II. B) osztályé d. u. a fizikai tanteremben.

Június 14. Az V. osztály vizsgálata egész nap az oratóriumban; a III. A) osztályé d. e., a III. B) osztályé d. u. a fizikai tanteremben.

Június 15. D. e. a IV. A) osztály vizsgálata az oratóriumban, a IV. B) osztályé a fizikai tanteremben.

Június 17. és 18. Magánvizsgálat és pedig június 17-én az I—IV. osztálybeli, június 18-án az V—VII. osztálybeli magántanulók vizsgálata. D. e. 8 órakor írásbeli, d. u. 3 órakor szóbeli vizsgálat.

Június 20—22. és 24—28. Szóbeli érettségi vizsgálat.

Az osztályvizsgálatok naponként d. e. 9 órakor, d. u. 3 órakor kezdődnek.

A közvizsgálatok ideje alatt a főgimnáziumi tanulók rajzai a rajzteremben megtekinthetők.

C) *A tanítóképző-intézetben*: Május 30. IV. osztályvizsgálata.

Május 31. és június hó 1. IV. osztály osztályképesítő írásbeli vizsgálata.

Június 3. és következő napján IV. o. szóbeli osztályképesítő vizsgálata.

Június 8. IV. osztály befejező képesítő írásbeli vizsgálata.

Június 17—18. I—III. osztály osztályvizsgálata.

Június 19. Gyakorlóiskola vizsgálata.

Június 20—21. II—III. osztály osztályképesítő vizsgálata.

Június 24. és következő napjain befejező képesítő szóbeli vizsga.

Debrecen, 1912 április 5.

Jegyzés. A IV. osztálybeli magántanulók vizsgálata május 29., osztályképesítő vizsgálata a rendes tanulókkal együtt; az I—III. osztálybeli magántanulók vizsgálata június 16—19., osztályképesítő vizsgálata a rendes tanulókkal együtt.

A főiskolai igazgatóság.

KÜLÖNFÉLÉK.

Gróf Degenfeld József az egyetemes konvent mostani ülése alkalmával foglalta el hivatalosan a főtiszteletű és méltóságos konvent elnöki székét. Mint legidősebb gondnok, a zsinat világi elnöke is. A legnagyobb méltóság, amelyre egyházát, hazáját szerető, a haladásért lelkesülő kálvinista ember eljuthat. Főgondnoksága kezdetől fogva mindig híven mellette küzdöttünk, főgondnoksága előtti tevékenységét is mint nagykarolyi egyházmegyei tanácsbíró, alsószabolcsi egyházmegyei gondnok jól ösmerjük. A kálvinizmus nagy elvei, a bibliai alapon álló hit-hűség, a lelkiismereti szabadság, a demokratikus törekvések igaz bajnokának, egyházaink és iskoláink, lelkészeink és tanítóink önzetlen pártfogójának bizonyította magát. Születésére főúr és hozzá minden feszélyezés nélkül mindenki bemehet; világi ember és a bibliát többször átolvasta, egyházi törvényeinket a legjobban ismeri. Nagyszabású tervek és vállalatok, eszmék tekintetében nem elfogult, az anyagi kérdésekben méltányos és teljesen tájékozott. Törhetetlen kálvinizmusa, nagy tehetsége, világos látása, szabad, emelkedett gondolkozása és póznélküli demokratikus magatartása mindnyájunk felé emeli őt. Mindenütt tisztelettel fordulnak felé s köszöntik őt, mint a magyar református egyház első emberét. Mi emellett szeretetünkkel is körülvevesszük s most, midőn pályája a csúcspontra jutott, szívből kívánunk neki és egyházunknak minden jót.

Főtiszteletű püspök úr útja. Oly munkarendet közlünk az alábbiakban olvasóinkkal, mely püspökünk valóban csodálatra méltó munkabírájáról s enerzsiájáról tesz fényes tanúbizonyságot. E szerint főtiszteletű úr folyó hó 20-án, miután résztvett a hajdúszoboszlói ünnepélyen, egyenest felutazott Budapestre, a konvent gyűléseire s ott marad 26-áig. 27-ikét Abbáziában tölti, hol Kiss Ferenc főjegyzővel találkozik s tanácskozik. 28-án Nagykanizsán, 29-én Enyingen, 30-án Kecskeméten, május 1-én Szegszárdon vesz részt a Kálvineum javára rendezendő ünnepségeken; e körütről május 2-án érkezik haza s még 5-ikén Szatmáron vesz részt egy ünnepélyen s 7-ikétől újra itthon lesz elfoglalva a kerületi gyűléseket bevezető bizottságokban.

Személyi változások. Biky Ferenc máramaros-ugocsai egyházmegyénk esperese nagyszöllősi lelkészi állását elfoglalta. — Igyártó Sándor elváltattott bélzerindi lelkész állását május hó 5-én foglalja el. — Ifj. Rác Károly segéd-lelkészt főtiszteletű püspök úr Szeghalomra nevezte ki.

A debreceni Kálvineum-ünnep ügye ismét haladt egy lépéssel elő. Április 19-én dr. Baltazár Dezső püspök elnöklete alatt népes értekezlet volt a kollégium disztermében, hol Debrecen társadalmának színe-java, felekezeti különbség nélkül megjelent. A két napra terjedő ünnepély részletes műsora a jövő hét folyamán meg fog jelenni s akkor mi is közreadjuk. Az egyes intéző-bizottságok élén állanak: dr. Baltazár Dezsőné, dr. Kenézy Gyula és Márk Endre udvari tanácsosok, dr. Tüdős János orsz. képviselő, Sesztina Jenő nagykereskedő.

Új egyetemi magántanár. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Bartók György kolozsvári református theol. akad. tanárnak a kolozsvári tudomány-egyetem bölcselet-, nyelv- és történet-tudományi karán a morális filozófiából és annak történetéből egyetemi magántanárrá történt képesítését jóváhagyólag tudomásul vette és nevezettet ebben a minőségben megerősítette.

Id. Kallós Tivadar beregszászi lelkipásztor bátyánkat szép öröm érte mostanság. Kettős öröm. Nagyobbik fiát, ifj. Kallós Tivadart a márokpapi szent ekklezsia választotta el lelkészéül: kisebbik fiát, Kallós Bélát pedig beregszászi vallástanárrá választották. Szívvel gratulálunk az édesapának s ifjú Timotheus atyánkfiaiának egyaránt.

Orosz-Lengyelországban ismét napirenden vannak a zsidóüldözések. Ez alkalomból a varsói róm. kath. püspökség pásztorlevelet bocsátott ki a pogrom ellen. No, ez is fehér holló!

A pápának pénzre van szüksége. Úgylátszik az általános drágaság bezörgetett a Vatikán kapuján is. Egy római híradásból olvassuk, hogy a pápa egyelőtt tisztelegő egyesület péterfilléreit, előbbi szokása ellenére, elfogadta. (Annakelőtte a kör céljaira visszaadta.) És így nyilatkozott a szent atya: Jobb időben én is, az elődöm is vissza szoktam adni adományotokat, hogy fordítsátok a kör szükségleteire. De ma más idők járnak: az egyháznak sokkal nagyobb szüksége van pénzre, semhogy megengedhetném magamnak a hajdani bőkezűséget.

Szabó Kálmán, a belső-somogyi egyházmegye 46 év óta gondnoka, orsz. képviselő, az egyházmegye mostani tavaszi közgyűlésén állásáról lemondott.

Államsegély-felemelés. A cím olvasására nehogy tulságos nagyon feldobogjon a kebelünk. Ezúttal se mirőlünk van szó. Gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter a jövő 1912. évre szóló költségvetésben 120,000 koronával emelte fel „az izraelita vallásúak egyházának” állami segélyét.

Kálvineum-ünnep Hódmezővásárhelyen. A második legnagyobb kálvinista város nagyban készülődik a június 8-iki püspöklátogatásra s az ezzel kapcsolatos Kálvineum-ünnepélyre. A tervezet szerint

június 8-án este Kálvineum-hangverseny, 9-én d. e. ünnepélyes Istentisztelet, utána canonica visitatio lesz.

Egy humánus újítás. A debreceni városi nagy kórházban humánus újítás történt. Bejáró szegény betegek részére hétköznapi módon ingyenes rendelőt tartanak, még pedig a legkiválóbb speciálisták. A bennünket is érdeklő újítás dr. Kenézy Gyulának, a közpórház új igazgató-főorvosának az érdeme.

Gyász hír. Megrendítő szerencsétlenség híret veszszük Turkevizből. Kócsa Ida református tanítónő hirtelen, váratlanul elhunyt. Lesújtotta egy villámcsapás. Négy év óta állott az ifjú tanítónő a türkevi szentegyház szolgálatában s ez idő alatt rokonszenves, szelid egyéniségével, meg különösen kitűnő vizsgálóival mindenkit meghódított. Özvegy édesanyjának egyedüli támasza volt. Vigasztaljon e veszteségért a Jézus szava: „Boldogok a tiszta szívűek, mert ők az Istent meglátják”. (Mát. V. 8.)

Püspökünk és főgondnokunk üdvözlése. Az érmelléki egyházmegye közgyűlése folyó hó 24-én iktatta be az esperesi hivatalba egyhangúlag megválasztott esperesét, Végh Józsefet. Az egyházmegyei közgyűlés ebből az alkalomból püspökünket és főgondnokunkat táviratban üdvözölte. A püspök úrhoz intézett üdvözlés így hangzik: „Végh József esperes beiktatása alkalmával főpásztorát szeretettel és tisztelettel üdvözli az érmelléki egyházmegye közönsége”. Főgondnokunké pedig a következő: „Végh József esperes beiktatása alkalmával világi fővezérét szeretettel és tisztelettel üdvözli az érmelléki egyházmegye közönsége”. A beiktató ünnepélyről külön tudósítást várunk, addig is sok reménnyel s meleg szeretettel üdvözöljük esperes barátunkat abban az esperesi székben, amelybe az egyházak presbyteriumainak osztatlan bizodalma ültette.

A máramaros-ugocsai egyházmegye folyó hó 30-án fogja tartani Huszton tavaszi rendes közgyűlését, melynek különösebben két fontos tárgya lesz, nevezetesen a máramarosszigeti főiskola és internátus kiépítésére felveendő nagy kölcsön megszavazása, továbbá nagyméltóságú György Endre egyházmegyei gondnok lemondása. A lemondó levelet következőben közöljük: „Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés! Legújabb időkben, főleg debreceni főiskolánk református jellegének megszüntetése körül, ismételtlen kerültem meggyőződéseimmel szembe illetékes egyházi hatóságaink többségével. Fokozott aggodalommal látván a beállott irányváltoztatást, mely eddigi egyházi munkálkodásom csekély eredményeit is paralizálja, s nem lévén képes gyakran még azon részletkérdésekben sem álláspontomnak érvényt szerezni, amelyek nem szükségszerű folyományai az 1848. XX. t.-c. fokozatos végrehajtásának, s amelyeknél szerintem felekezeti érdekeink a szükséges mértéken túl is merész kockára vannak gyakran vetve: mély fájdalommal határoztam el magam arra, hogy e meddő küzdelmet abba hagyjam s gondnoki állásomról lemondjak. Az elvi szempontokon kívül annak megdölgölása is vezetett ezen lépésre, hogy esetleg

prsebyteriumaink többsége, melyeket hivatali állásomból képviseltem, nem osztják ezen izolált álláspontomat. Hálás szívvel mondva tehát köszönetet a hivataloskodásom hosszú ideje alatt tanúsított támogatásért s Isten áldását kérve egyházi életünkre, — melynek szűkebb téren halálomig hűséges szolgálja akarok maradni, — tiszteletteljesen kérem egyházmegyei gondnoki tisztet alól való felmentésemet. A nagytiszteletű közgyűlésnek alázatos szolgája: György Endre. Az egyházmegyében nagy lehangoltságot idézett elő e lemondás s a presbyteriumok egymással vetekedve siettek bizalmat szavazni szeretett Gondnokunknak és kéri őt, hogy a gyűlés előtt vonja vissza lemondó levelét és jelenjen meg a gyűlésen.

Szeretet-vendégség. Mezőtúrról vesszük a hírt, hogy ott az újvárosi református ifjúsági-egylet március hó 31-én, vasárnap este szeretet-vendégséggel zárta be téli munkálkodását. Ifjúsági-egylet, szeretet-vendégség úgy állanak egymás mellett, mint két fogalom, ma még — sajnos — csak szűk körben ismert tartalommal. Az első az eszköz, az út az utóbbihoz, egy ideális célhoz, a szeretet közösségéhez; melynek típusa tizenkilencszázad távolából is a legvonzóbb képet tárja fel előttünk. A tetszetős, vagy mondjuk kritikátlan áramlatok ellen küzdő, regeneráló mozgalmak egyike sem találkozik annyi előítélettel, mint a keresztyén ifjúsági mozgalom. Előítélettel mondom, mert csak ennek szabad indokolás nélkül csapongani a tájékozatlanság felületlen szélsőségeiben, holott a komoly ítélet, az ifjúság nevelésében a jövő érdekeinek legelső biztosítékait találja fel. Hogy e nevelés hamar veszi elveit, eszközeit, nyujtson tájékozást róla a szeretet-vendégség programja. A református iskola-terem hosszában, három sorban, terített asztalok mellett, vidám beszélgetésben kerestük azt, ami egyesíthet és észre se vettük, ami elválaszt. A társaság élénkségét csak a figyelemre méltó programszámok szakították meg, melyek eleje az ifjúsági vegyes énekkar volt, mit Kónya Gábor lelkész vezetett. A nyomában felhangzó taps után Kónya Gábor röviden ismertette az ifjúsági egylet ezidei munkálkodását, melyet szavalat és az újvárosi tanítók zenekarának megújrázott, szép nótái követtek. Utána Perényi József a magyarországi alkohol-ellenes szövetség elnöke tartott szakszerű előadást az alkohol befolyásáról a szervezetre; szemléltetvén azon elváltozásokat, melyeket a nemesebb szervek szenvednek az alkohol nyomán. Szavalat, a tanítók népdalai és Kónya lelkész zárószavai után az ifjúság énekkara fejezte be az ünnepélyes estét, melynek dicsérete az a kellemes, közvetlen jó hangulat, mely hazáig kísérte a vendégeket.

Választások. A nagyharsányi (felsőbaranyai) gyülekezet Szabó Károly alsónyéki lelkészt, a főthi gyü-

lekezet dr. Kacsóh Lajos gyóni lelkészt választotta meg. — Szívesen gratulálunk.

Gyönyörű lelkészválasztás volt e hó 21-én a bihari egyházmegyébe kebeleztetett köröskisjenői református egyházban. Az elhalt Hegedüs Ferenc lelkész úr helyére ugyanis a hívek egyhangú — mondhatni bámulatos — lelkesedéssel választották meg lelkészüknek Horváth Sándor jelenlegi hegyközújlaki s. lelkészt, a debreceni theologia volt növendékét. Rajongó szeretettel várják most már a hívek az új pásztort, kitől, mint ambiciozusnak ismert, szép szavú ifjú lelkésztől sokat várnak elhanyagolt egyházuk felvirágoztatása érdekében, s adja is Isten, hogy e gyülekezet reményében ne csalatkozzék.

Gergely Antal emlékére a mezőtúri „Szeretet-Egyesület”, melyet a boldogult lelkipásztor alapított, — folyó évi május hó 5-én emlékünnepet rendez.

Az érdem elismerése. Mint a *Lévai Órállóból* örömmel olvassuk, a nagyölvedi református egyház előjárósága lelkészének, Pólya Lajosnak, aki már több mint negyven esztendeje fáradozik az Úr szőlőjében, érdemeire és buzgó munkásságára való tekintettel évi 400 kor. korpótléket szavazott meg.

Halálozás. „A hiripi egyház (nagybányai egyházmegye) presbiteriuma jelenti, hogy szeretett lelkésze *Kálmán Sándor* életének 58-ik, boldog házasságának 26-ik, s lelkészségének 35-ik évében meghalt”. Ez a tartalma annak a szomorú halotti levélnek, amit legközelebb a pátriából vettünk s megilletődéssel olvastunk. Tóth Dani, Bodnár János, Papp József után ime sorra került az egyházmegye leggazdagabb papja, a krassói lelkészi kör legrégebb tagja Kálmán Sándor is. Bár hiányoznak a szokásos temetési adatok s az elhunyt életrajza nincs kezünkönél, mégse állhatjuk meg, hogy a régi jó ismerőst, paptársat, kinek váratlan halála minket is mélyen érint, ha csak úgy röviden is el ne parentáljuk. Kálmán Sándor nagypaládi jó nemes családból származott. Budapesten végezte a theológiát és korán, már huszonhárom éves korában katedrához jutott. Az öreg Veres Péter bátyánk után őt küzdötte ki magának a hiripi nemes egyház. Küzdötte a szó szorosabb értelmében, mert Kálmán Sándor papi vizsgáját még nem tette le s nem volt választható. Az egyház tehát úgy segített magán, hogy a volt jeles szatmári lelkészt, Tabajdi Lajost választotta meg papjává, aki a megtiszteltetést ugyan el nem fogadta, de akinek megválasztása folytán a hiripiek mégis csak hozzájutottak az időközben vizsgáját letett fiatal Timótheushoz és nagy diadallal vitték magukhoz. És soha meg nem bánták ezt a nagy mozgolódást és elhatározást. Kálmán Sándor alatt virult az egyház és szépen fejlődött a község. Ebben a fejlődésben sokat segített maga az idő is, de az időben mégis csak az emberek a fejlődés eszközei.

Ahol egy emberöltővel ezelőtt alig volt ut s a földek (nagy részén erdő) jóformán parlagon heverték, most egészen más világ van. Rendezett gazdaságok, szépen művelt tanyák s a helységben új csinos házak és jólét. Kálmán Sándornak anélkül, hogy a szellemeket elhanyagolta volna, az élet anyagi oldalához is meg volt a kellő szemmértéke. Vagyonos szülők gyermeke, maga is szép vagyont szerzett s a boldogulás útját másoknak is megmutatta. Minden vagyonnál nagyobb kincessel bírt azonban kedves feleségében, az áldott lelkű Balogh István kiskölesi lelkész leányában, akivel ezelőtt 26 évvel, éppen ilyen garabonciás teles, havazó hideg tavasszal lépett házasságra, aki most gyermekével, a nagyszámú rokonokkal, ismerősökkel együtt bús sírja felett könnyezik. Az ismerősök között lélekben ott vagyunk mi is és annak, ki életében a tevékenység volt maga: zavartalan nyugalmat kívánunk a sírban, a hiripi szép dombos temető hantjai alatt.

Ollózás. Jobb címet is adhattunk volna e soroknak, de az igazság megkívánja, hogy őszinték legyünk: ezt a hirt ollóztuk. A dunántúli prot. lapból olvassuk a következő sorokat: „Egyházkerületünk múlt évi októberi közgyűlése jegyzőkönyvének vas-kos kötetében szerényen húzódik meg egy pont rövid határozattal, mely azonban következményeiben annál nagyobb hatást van hivatva gyakorolni főiskolánknak, mint egyházi intézetnek vallásos jellegére és szellemére. Egyszerű indítvány képezi alapját a fontos határozatnak. Az indítvány azt foglalja magában, hogy a „középiskolák tanári székeinek betöltésénél lehetőleg lelkészi képesítéssel is bíró tanárok alkalmaztassanak“. A közgyűlés ez indítványt nemcsak elfogadta, de annak megvalósulása felé az első lépést is megteszi, midőn kimondja, hogy a „saját kerületi teológia növendékei közül egyes kiváló és arra alkalmasnak látszó ifjakat, a tanári pálya elvégezhetése végett“ anyagilag támogat“. Örömmel iktatjuk ide e sorokat; az idők jelei ezek s komoly bizonyosságai a református tanárképzés kérdése nagy fontosságának.

Protestáns liberalismus. E cím alatt támadta S. J. (most már kiírta a nevét is: Sebestyén Jenő budapesti vallástanárr) a mezőtúri ismeretes határozat alkalmával a libertinusokat, a Debreceni Protestáns Lapot, a Lelkészegyesületet és másokat s különösen valamelyik theologiai akadémiánkat, ahol a pietista theologus diákok predikációit censurának vetették alá. Miután S. J., aki Szabó Aladár okos javaslata ellenére ismét tovább folytatja a megkezdett szelmalom harcot, sem azokat, akiket támadott nem nevezte meg, sem amiket azok előadásaikban hibáztatott, nem azonosította, homályban maradtunk arra nézve is, hogy melyik akadémiánkon történt meg a felpanaszolt atrocitás? Amint a *Sárospataki Református Lapokban* közreadott cikkből látjuk, Sárospatakon és ott is az illető egyházak beavatkozása

folytán. El lehetünk készülve rá, hogy a közreadott nyilatkozattal kapcsolatban Sebestyén Jenő úr ismét vissza fog térni ez esetre, melyben mi a köteles gond, tanári és lelkészi felelősség gyakorlását látjuk. Egyházi törvényeink szerint az illető lelkész felelős a helyette és a templomában végzett lelkészi szolgálatokért, de ettől eltekintve, itt elsősorban az a fórum nyilatkozott meg, amelyet Sebestyén Jenő úr hit és erkölcs dolgában a lelkész felett bírónak tesz: a gyülekezet. S az iskolai hatóság, a tanári-kar, vagy még helyesebben a gyakorlati theologia tanára a legációba menő ifjak készülttségének és másoktól leírott beszédeinek átvizsgálásával csak azt cselekedte, ami kötelessége volt. Vagy a Sebestyén-féle neokalvinizmus elvei szerint csakugyan szabadon hirdethet akárki akármiféle nézeteket (anapaptista és más elveket is, amint S. J. mondá) templomainkban?

Lelkészwálasztás. Ignéczy Sándort, a szeghalmi egyház derék ifjú segéd-lelkészét, a szőlőskői gyülekezet rendes lelkészévé választotta. Sok áldást kívánunk.

Az új püspökség ellen. Egy máramarosbeli jó ismerősünk beszéli, hogy ott a görög katolikusok egyre-másra térnek át a görög keleti egyház kebelébe; ennek az egyre sürjebben jelentkező tünetnek pedig az a magyarázata, hogy menekülni akarnak attól, hogy őket a magyar új püspökségbe kebelezék. Hogy itt valami titkos agitáció folyik, az bizonyos. Csak az nincs, aki körmére koppantana a zavarosban halászóknak.

Helyreigazítás. Nagytiszteletű Szerkesztő Úr! Kedves Barátom! Becses lapod legutóbbi számában filozófiai doktorátusomra vonatkozólag ama közlemény jelent meg, mely szerint engem a kolozsvári egyetem bölcsészettudományi doktornak promoveált. E téves forrásból kapott információ helyreigazításaképpen van szerencsém veled tudatni, hogy promoveálásom nagymérvű egyéb elfoglaltságom miatt még nem történt meg, s hogy általában az egész hírből csak annyi az igaz, miszerint „*Servet Mihály pöre*“ és „*A francia szeparáció története*“ című munkáim alapján a bölcsészettudományi kar ajánlására csupán a miniszteri rendkívüli engedélyt kaptam meg a doktori szigorlatra leendő előállásra. Eme helyreigazító soraim szíves közzétételét kérve s előre is megköszönve, vagyok Bézzerénd, 1912 április 22. szerető barátod: *Gyenge János*.

Hibaigazítás. Lapunk ápr. 20. számában „Hírek az új világból“ c. tudósításunkból kimaradt ez a sor: „Márc. 15-én reggel a templomokban ünnepélyes istentiszteleteket tartottak“. Továbbá a revízió elnézése folytán egy gyászír kétszer volt közreadva. Elnézést kérünk.

A genfi egyetemen március hó 27-én és 28-án több neves előadó közreműködésével alkoholelles cursusok tartottak. Tárgyra kerültek: *Prof. Flournoy*: Az iszákos lélektana. *Dr. Ley* (Brüsseltől): Alkoholizmus és kriminalitás. *Dr. Legrain* (Páris): Alkohol és az agybetegségek. *Fulliquet* (a theol. kar dékánja, Genf): Alkohol és a gyermekek. *Dr. He-*

read: Az alkohol elleni harc idegenben. *Daulte* (képviselő): L'option locale. *Dr. Laclame*: Az alkohol és az öröklődés.

Áttérő róm. kath. lelkész. Münch Szilárd, békésgyulai róm. kath. főgimnáziumi tanár s felszentelt lelkész áttért a református egyház kebelébe.

Pályanyertes szerzők. A cura pastoralis és belmisszió kézikönyvére meghirdetett pályázat ügyében a Paroch. Könyvtár-bizottság folyó hó 22-én tartott gyűlésében döntött. E szerint a 7 pályamű közül I. díjjal jutalmazta dr. Ravasz László kolozsvári theol. tanár művét, a II. díjjal Forgács Gyula péceli református lelkész művét, a III. díjjal egy jelíges levélkét nem küldött, ezideig ismeretlen szerző művét és ugyanakkora összeggel dr. Kovács István szatmárnémetii református lelkész művét. A két első jutalommal kitüntetett mű szerzőinek a paroch. Könyvtár-bizottság a mű teljes elkészítésére megbízást adott annak az óhajának kifejezése mellett, hogy a jövő évi könyvilletményül legyenek a művek közrebocsáthatók. A pályázatban részt vett, de sem jutalmat, sem dícséretet nem nyert művek szerzőit dr. Antal Géza biz. előadó ez úton kéri fel, hogy ha műveiket visszavenni óhajlják, a jelige közlése mellett hozzá (Pápa, Veszprém megye) forduljanak.

Fehér holló. A nyírmártonfalvi református egyháznak iskolaépítésre a vallás- és közoktatásügyi miniszter 10,000 korona államsegélyt folyósított.

Zoványi ügye a konventen. Amint lapunk zártakor értesülünk, Zoványi Jenő perét a konventi bíróság felülvizsgálván, az ez ügyben hozott ismeretes marasztaló ítéletét érvénytelenítette és Zoványit felfüggetelte. Reméljük, hogy ezzel az egyházunkra is oly kellemetlen kínos ügy minden részre nézve teljesen megnyugtató befejezést talált s azok, akik ez ügy miatt egyházunkat annyiszor és oly élesen támadták, megtanultak felőlünk másképen gondolkodni.

A püspökségi birtokok megoszlása. A földmivélségi miniszterium birtokstatisztikai kiadványaiból érdekes kimutatást állított össze valaki arról, hogyan oszlanak meg a püspökségi birtokok ez idő szerint a mágnás-püspökök és a polgári püspökök kezén. 15 római katolikus megyéspüspök közül hét van báró és gróf, nyolcan polgári származásúak. Miután héttel szemben a nyolc többség, a polgári elem kétségkívül többségben van. Merő véletlen, hogy a kataszteri holdak száma olyanformát mutat, mintha a hét mágnás-püspök több mint kétszerakkora területen gazdálkodnék, mint a nyolc polgári püspök. Ime a kimutatás:

Szatmár	30	Nagyvárad	187
Besztercebánya	28	Veszprém	65
Szepes	26	Vác	27
Győr	18	Pécs	26
Csanád	12	Nyitra	16
Kassa	9	Erdély	11
Székesfehérvár	7	Szombathely	7
Rozsnyó	7	Összesen	343
Összesen	140		

A számok a kataszteri holdak ezreit jelentik s megnyugtató, hogy a négy legszegényebb püspökségből egyet a mágnások is vállaltak. Ami a három érsekségéi illeti, nem látszik méltányosnak, hogy a

225 ezer kataszteri holdból még mi sem jutott mágnáskézre s az egri érsekség 42 ezer holdjára keresztet is vetheknek, mert azt a cum jure successiois kinevezett koadjutor kapja. Mindenesetre érdemesebb lesz az esztergomi vagy a kalocsai érsekségekre pályázni a nagy történelmi nevek viselőinek, a Batthyányiaknak, a Csákyaknak, a Mailáthoknak, a Széchenyieknek és a Zichyeknek, ha már az Andrássyak, Apponyiak, Czirákyak, Dessewffyék, Erdődyek, Esterházyak, Károlyiak, Szapáryak és Wenckheimok nem nevelnek az egyház részére püspök-jelölteket, amit nem jól cselekesznek, mert még eddig ahány fiatal mágnás a papi pályára lépett, mind kitűnt fényes tehetségével s mind oly fiatalon kaparintotta el a püspöki javadalmat, hogy plébániára pályázó iskolatársai csak úgy hűledezték az örömtől. Mert szép az, mikor a főrekvő fiatal ember gyorsan megy előre s legényke létére nála érdemesebbeknek Krisztusban kedves atyjává válik s Istennek kegyelméből máról-holnapra annyi bölcseséget szerez, amennyi egy egész egyházmegyének kormányzásához szükséges. A Szent Lélek különös előszeretettel viseltetik a főrangúak iránt.

Rövid hírek. Szatmáron egy bál jövedelme, az újonnan építendő kültelki templom javára, meghaladta az ezer koronát. — Hódmezővásárhelyen 764 gyereket nem tudtak elhelyezni ez évben az iskolákban. — A soproni ág. ev. lyceumnak félmillió korona államsegély helyezettett kilátásba. — Szilágy vármegye egyszázalékos pótdát vetett ki az óvodák céljára, ebből több százezer koronája gyűlt össze, úgy, hogy most körülbelül a vármegye összes községeiben kisdudóvót épít. — A panyolai árvízkarosultak javára, a belügyminiszter is bocsátott ki adakozásra felhívó szöveget. — A legutóbbi népszámlálás adatai szerint Magyarországon 32,306 tanító van, ezek közül 10,851 nő és 21,455 férfi. A tanítók közül 6467 nem magyar. — Németországban 87 diakonissza-otthon van, összesen 21 ezer diakonisszával. — Szatmáron a város maga fog létesíteni, bevételét gyarapítására, mozgófénykép-színházat. — Van egy olyan tanító is, aki 180 gyermeket tanít. — Már a zsidók is képeznek „betegápoló nővéreket”. — New-yorkban a tanítók kezdőfizetése 5300 kor. — A debreceni teológusok május 28-án a Kálvineum javára a nagyverdön majálist rendeznek.

Szerkesztői üzenetek.

N. L. Perth-Amboy. Kedves soraidat vettük, nagy örömet szerztél vele. A szemle legközelebb jönni fog. Áldást kívánunk.

V. P. R. R. Köszönjük a bizodalmat; levelében közölt gondolatait készséggel osztjuk. Nagyon helyeseljük különösen azt, ha biblia-magyarázataiba beleszövi, mint írja, nem a hétköznapi szürke eseteket, de a világraszóló, vagy legalább is a hallgatók lelkét betöltő eseményeket. — Erről a nagy katasztrófáról a XCIII. zsoltár kapcsán lehetne szólni. „A te bizonyágtételeid igen erősek!” — Igy teremtetünk egészséges keresztyén világnézetet.

B. J. Élesd. Levelét vettük s intézkedtünk.

Felélős szerkesztő: FERENCZY GYULA.

Szerkesztő helyettes: URAY SÁNDOR.

1900—1912. sz.

Pályázat.

a nagykarolyi református egyházmegyében levő kántorjánosi református rendes lelkészi állásra.

Jövedelem. 1. Szénapénz az egyház pénztárából 50 korona. 2. Régibb terményfizetés helyett készpénz 1200 korona. 3. Kataszteri birtokiv szerint 34 hold 454 □-öl szántóföld hasznobére 1200 korona. 4. kat öl (24 köbméter) kemény tűzifa beszállítva per 20 korona = 120 korona. 5. Stóla átlag egyházkerületi szabályzat szerint fizetve 130 korona. Mindössze 2700 korona. A 2. pont alatti 1200 koronába az eddigi állami 308 korona 64 fillér állami fizetékiegészítés is — congrua — beleszámítva.

Megválasztott lelkész állását folyó évi szeptember 1-ső napján köteles elfoglalni.

Felszerelt pályázati kérvények folyó évi május hó 4-ig Berey József espereshez Nagyeesed, Szatmár vármegye küldendők.

Kelt Debrecen, 1912 április 3.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

segédlelkészi állásra a makói református egyházban.

Fizetés. 1. 1200 korona az egyházpénztárából, havi előleges részletekben.

2. A kijelölendő tanintézetekben hitoktatásért évi 370 korona.

3. Halotti anyakönyvi bejegyzésekért esetenként 28 fillér.

4. Egy szobából álló lakás.

5. Tűzifa helyett 10 korona.

Köteletség. Hetenként a rendes lelkéssel felváltva a templomi és temetési szolgálat teljesítése. kijelölendő helyeken s meghatározott órákon, hitoktatás.

Irodai munkák végzése a rendes lelkész utasítása szerint. Egyébként az egyházban érvényes szolgálati szabályzat az irányadó.

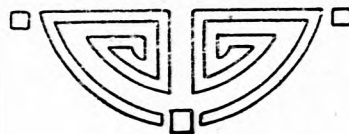
Az állásra pályázhatnak az ez évben IV-ik évet végező teológusok is. A próbaszónoklatra meghívandók utiköltségét az egyház fedezi. Az állás július 1-én elfoglalandó.

Pályázati kérvények f. 1912. év május hó 1-ső napjáig alulírotthoz adandók be.

Makó, 1912 április 12.

Nagy Károly,
elnök, lelkész, kir. tanácsos.

Legszebb kivitelü képek, nagytások, festmények a legolcsóbb árak mellett

Burg Izsó

*fényképész műter-
:mében készülnek:*

DEBRECZEN,
Kossuth-utca 24.

Van szerencsém becses figyelmét felhívni budapesti mintára berendezett saját készítményü

kész férfiruha-üzletemre,

hol dus raktárt tartok ugy férfi, fiu- és gyermekruhákból, valamint a legfinomabb bel- és külföldi szövetekből, melyekből a legegánsabb férfi öltönyt, felöltöt, vagy téli kabátot **mérték szerint** a legegánsabb kivitelben, jutányos árban készítek.

Ennek meggyőződésére kérem a közeledő idény beálltával leendő szükségletének fedezésére engem megbizni s bizton tudom, hogy már az első rendelés után állandó vevőim közé fogom sorozhatni.

Czégvezető :

Fettmann Sándor.

Tisztelettel :

Róth Adolf.

6 h 2v